

Ášj vilÁjgot adott: TengerÁsz Henrik

Contributed by lakosm

2004. October 20. Wednesday 19:32

Last Updated 2009. May 04. Monday 20:49

There are no translations available

A tÁrtÁletes herceg - mondhatnÁnk ÁletmÁve Áos egyÁnisÁge alapjÁin a portugÁliai Henrik infÁnsra, noha a kortÁj nem Át, hanem a kÁsÁbbi II. JÁnos kirÁlyt illetÁk e hÁ-zelgÁ elnevezÁssel. Mi TengerÁsz HenrikkÁnt tartjuk Át szÁelimerÁssel adÁzva a nagy eurÁpai expanziÁ kezdeti szakaszÁban jÁjtszott, legendÁkkal is bÁsÁgesen Ávezett szerepÁnek.

A kÁnyvnyomtatÁjs feltalÁlÁisa, a naprendszer feltÁrkÁpezÁse, valamint Amerika felfedezÁse Áj tÁvlatokat mutatott a emberisÁg tÁrtÁnetÁben. De vajon ÁletÁkben megillette-e a tettÁkhÁz mÁltÁ dicsÁsÁg a haladÁs hÁrom Át Gutenberget, Kopernikust Ás Kolumbuszt? Vagy csak a kÁsÁbbi szÁizadok emeltÁk Áket a kultÁrhÁroszok sorÁjba?

A 15. szÁizad hallatlan felfedezÁsei bearanyoztÁk a kÁzÁpkor vÁgÁt jelzÁ mintegy szÁiz esztendÁt, s megnyitottÁk Ájkor kapujÁit. Ám Gutenberg tÁnkrement, Kolumbusz pedig meghalt anÁlkÁl, hogy tudta volna: egy Áj vilÁjgot fedezett fÁl, amely mÁg csak a nevÁben sem ÁllÁ-tott emlÁket az akaratlan konkviztÁjornak.

A sors talÁjn mÁg Kopernikuszhoz volt a legkegyesebb, hiszen Á 1543-ban a halÁjos ÁjgyÁjn megpillanthatta Álete fÁ mÁvÁnek, Az Ági kÁrpÁjlyÁk mozgÁsÁjÁ Árott kÁziratÁnak kinyomtatott pÁldÁinyÁit. BÁr a teljes gyÁzelmet cs kÁvetkezÁ ÁovszÁizad hozta meg: ekkor mÁr senki sem vonta kÁtsÁgbe, hogy a FÁld gÁmbÁlyÁ, s ezt a tÁnyt Kolumbusz ÁtjÁival igazolva is lÁttÁk.

A 15. szÁizad derekÁjn EurÁpa egyre nagyobb gyanakvÁssal Ás fÁlelemmel figyelte a megerÁsÁdÁ oszmÁjn birodalom terjeszkedÁsÁt. A korÁjbbi szÁjraztÁldi kereskedÁutak, amelyek a "mesÁs Keletre" vezettek, veszÁlyessÁ vÁltak. A portugÁl trÁnÁrÁkÁs, TengerÁsz Henrik fejÁben szÁletett meg elÁszÁr a gondolat: tengeri Áton, Afrika megkerÁlÁsÁvel ÁrjÁk el a hÁtsÁ-indiai szigetvilÁgot, a fÁszerek hazÁjÁit. Á tervezte Ás ÁpÁtette az elsÁ karavellÁkat, a hosszÁ tengeri hajÁzÁsra alkalmas, hÁromÁrbocos, hÁromszÁg vitorlÁs, karcsÁ, fordulÁkony, gÁmbÁlyÁ-tett fenekÁ, tÁkesÁlyos hajÁkat. A portugÁl tengerÁszeknek sikerÁlt az irÁjnyÁ mutatÁjÁt Ágy rÁgzÁ-teniÁk, hogy az mindig vÁz- szintesen Ájlljon Ás pontosan mutassa az irÁjnyt. A korabeli tÁrkÁpek ismeretÁben azonban TengerÁsz Henrik terve megvalÁsÁthatatlannak lÁjtszott: mÁg abban a tudatban Áltek, hogy AfrikÁt nem lehet kÁrÁlhajÁzni.

Kolumbusz KristÁf amikor vÁgighajÁzta a portugÁl fennhatÁsÁj alÁ tartozÁ guineai partvidÁket, eltÁkÁlte, hogy nyug felÁ hajÁzva, a nyugati tengeri Áramlatok segÁtsÁgÁvel kÁzelÁ-ti meg az indiai partokat, s a keleti ellenÁramlattal pedig kÁnnyedÁn visszatÁr EurÁpÁba. A tudomÁny megfelelÁ feljegyzÁsekkel rendelkezett a szÁljÁrÁsrÁ, s ezeket a megfigyelÁseket Kolumbusznak volt alkalma ellenÁrizni Ás kiegÁszÁ-teni afrikai Átjai sorÁjn. Volt azonban ebben a tervben egy rendkÁvÁl bizonytalan pont: a FÁld gÁmbÁlyÁ, Áim azt senki sem tudta, mekkora is ez a gÁmb? Ezen ismeret hiÁjnyÁban tehÁjt mondhatni, kalandor vÁjllalkozÁs volt KolumbuszÁ! SzÁjmÁ-tÁsok voltak ugyan, mint ahogy ezek alapjÁjn tÁrkÁpek is kÁszÁltek, de adataik csak becslÁsen alapulhattak.

A becsÁlt tÁjvolsÁgot aztÁjn az ambÁ-ciÁzus hajÁs kÁpzelete tovÁjbb rÁvidÁ-tette, Ágy pedig elÁrhetÁnek tÁnt a tÁcÁl: JapÁjn Ás az IndiÁk. "ÁriÁsi hiba folytÁjn ÁriÁsi felfedezÁs" - vÁlte Jean Baptist Anville, a 18. szÁizadi francia fÁldrajztudÁs. Ástja sorÁjn Kolumbusz - a korabeli hajÁzÁsi elÁÁ-rÁsoknak megfelelÁen - igen pontos Ás szÁletes hajÁnaplÁt Árt.

Ennek eredetije elveszett ugyan, de Las Casas az IndiÁk tÁrtÁnetÁrÁl Árt krÁnikÁjÁba az egÁsz naplÁt lemÁsolta, Á megmaradt az utÁkor szÁjmÁra ez a pÁratlan dokumentum. S Ágy derÁlt fÁny Kolumbusz aprÁ csalÁsaira is, ahogy a naplÁba jegyzett adatokat meghamisÁtotta, nehogy kiderÁljÁn a legÁnysÁg szÁjmÁra, hogy milyen rettenetesen messze kerÁltek a partokÁl. Mert a hosszÁ, eredmÁnytelen hajÁzÁs bizony kikezde az emberek tÁrelmÁt, mÁj-r-mÁj fÁlÁ volt, hogy fellÁzadnak, s akkor megsemmisÁl a nagy terv. Kolumbusz Álete vÁgÁig makacsul ragaszkodott a fÁldgolyÁ nagysÁjÁrÁl alkotott elkÁpzelÁseihez, valamint ahhoz, hogy 1492. oktÁber 12-Án elÁrkezett IndiÁba. E tÁvedÁse alapjÁjn nevezÁk ma is Amerika ÁslakÁit indiÁnoknak, a kÁzÁp-amerikai szigeteket pedig nyugat-indiai szigeteknek.

A tengernagy 1506. mÁjus 20-Ájn hunyt el Valladolidban. SÁrjÁra FerdinÁnd kirÁly a kÁvetkezÁket Áratta: A Castilla y a LeÁn Nuevo Mundo diÁ ColÁn. Vagyis: KasztÁ-liÁnak Ás LeÁnnak Áj vilÁjgot adott Kolumbusz. TengerÁsz Henrik - A

tájkáoles herceg mondhatnánk a letmáve a s egyanisge alapjn a portugliai Henrik infnsra, noha a kortrsak t, hanem a kásá bbi II. János királyt illető e há-zelg' elnevezéssel.

Mi Tengerész Henriként tartjuk t szímon, elismeréssel adzva a nagy európai expanzió kezdeti szakaszában jétszott, legendákkal is b'ságesen ívezett szerepének.

Tengerész Henrik mörhetetlen ambá-cióval, lendlélettel szervezte, ísztnízte áobb a áobb fílddarabok feltá a s meghá-d-tájsít. I. János király máisodsá-lítt fia, a márok elleni kázdelem egyik legdinamikusabb egyanisgeket emelkedett ki a kortrs nemesurak kázl: a kereszteshadjírat eszmáje álete vágáig meghat szerepet jétszott politikai tárekvéseiben.

Ceuta er'djének bevátele - az afrikai expanzió kezdőpontja - utjn a társóg kormányzójaként, majd hamarosan az egyik leggazdagabb, komoly katonai er't is kápvíselő portugál lovagrend nagymestereként szervezte a további hód-tájsokat.

Kásá'bb, immár a dél-portugliai Algarve tartomány (a korabeli portugál halászat, kereskedelem, hajászs "felgír kormányzójaként vágleg az ászak-afrikai partokkal farkasszemet néző Lagosban telepedett meg; ide, ebbe a forgalm kikítá'városba tette íj állandó székhelyét, f'ári udvarát.

Henrik máveltsge bizonytal nem maradt el királyi testvérei mellett; ím ádeklá'dse els'orban a fíldrajzi, csillagászi, matematikai, kartográfiai tudás legfrissebb eredményei, illetve azok gyakorlati haszná-tájsa fel fordult. Bír tervei kázl szerepelt, hogy a stratégiai helyen fekvő Sagresben er's, á tengerészeti telepet alap-tson, a káztudatban meggyíkeresedett hiedelemmel ellentben semmifále levéltári forrás vagy leletanyag sem utal arra, hogy itt, a Vila do Infante nevű telepá-lásen a hajászs ismeretek szisztematikus átadását cáz "tengerészeti akadóm látes-tett volna.

A navigáció tudomány mág hosszú ávszázadokra a vitorlášhaják kormányzójn íl elsajít-tott, dánt'en tapasztalati ismeretanyag maradt. Tengerész Henrik nem annyira tudás táimogatája, mint inkább a tudományok eredményeiben is jératos szervezje volt a felfedezések els', nagyjábá a 15. század els' ávtizedét Vasco da G Indiába vezetá' ájig tartó szakaszának.

Nem csupán - s talán nem is els'orban - a megismerés vágya ísztnízte a hára mindíssze nágy-í alkalom szállá Tengerész Henriket az áobb a áobb expedá-ciók felszerelésére.

A kor nemesemberének, nagyhatalmú fíldesurának "természetes" ambá-ciójával munkílkodott magánbirtokosi vagyonának szántelen gyarapá-tájsán. A tengeri expanzió megindá-tájsában jétszott szerepet persze mindez semmit sem csorbá-tja; ambá-ció s az ehhez párosuló lehetá'ságek, vagyon a s befolyás a korai felfedezé utak motorjáv; tet t.

Kapcsolódó anyag : Wikipedia